

Nationalpark Thy – Forslag til nationalparkplan 2022-2028: "Idéfase og forslagsfase".

Kommentarer til de overordnede formål:

Formål 1: Bevare, styrke og udvikle naturen

Formål 2: Bevare og forøge den biologiske mangfoldighed

Forslag og begrundelser indsendt af:

Kim Haagensen

Lodsejer Klitmøllervej 67, 7700 Thisted

M: 40 21 21 56

E: kim.haagensen@mail.dk

Forslag til et nyt fokuseret virkemiddel:

Nationalparkens arealer med klitter og klitheder, enge, tørvemoser, kær, vandløb, grøfter og søer er unikt. Og plads er ikke problemet. Der er dedikeret store arealer til naturtyperne og naturelementerne, både indenfor nationalparkens afgrænsning og langs store dele af den jyske vestkyst.

Når kvaliteten af naturen og biodiversiteten i klitlandskabet alligevel er under pres, så er det en følge af tilgroningen, der følger af den konstante tilførsel af næringsstoffer hovedsageligt kvælstof, både naturligt men især som følge af vores udledninger af ammoniak, kvælstofoxider fra forbrænding, og lattergas fra omsætningen af kvælstof i fx jord.

Især græsser, vedplanter og den næringskrævende bredvegetation har særdeles gode vækstbetingelser. Overalt ses disse planter, buske og træer i tiltagende vækst, og det kvæler mange steder de nøjsomme arter som naturtypemæssigt hører hjemme i Nationalpark Thys natur.

Denne udvikling har jeg fulgt gennem 50 år. Og det bør der nu gøres noget ved.

Kvælstof spredt over store arealer i lav koncentration fjernes lettest ved tilstedeværelse af græssende dyr – store såvel som små. Nationalparkens bestande af kron dyr, rådyr mv. er vigtig og bør sikres yderligere vækst, ligesom flere kvæg og heste bør agere i landskabet som skabere af dynamik og forstyrrelser, og bidrage med nedbrydning af vedplanter og træer. Væsentligt er dog, at de også fungerer som virkemiddel til fjernelse af kvælstof gennem egen vækst (protein = kød) og gennem forøget omsætning af biomasse.

Og så bør der i nationalparkens store områder være større arealer som kan anvendes til etablering af vildere natur med indhegnede store græssende dyr som fx hest, elg, bison eller vandbøffel. Det kunne eksempelvis være det gamle skydeterræn ved Klitmøller med omkringliggende klitlandskaber mod nord og syd eller større dele af det store Hanstholm

Vildtreservat. Det ville skabe naturoplevelser af en helt særlig karakter, og enestående oplevelser for mange besøgende.

Forslag til minimeret fokus på tidligere tiltag.

Minimeret fokus på den tidligere målsætning om at genskabe forrige århundredes naturlige vandbalance, som var påvirket af mennesker og som vi har indrettet os efter i dag. Den eksisterende vandbalance påvirker naturen skånsomt, og er som tilstand ikke af nyere karakter og derfor ikke årsag til de problemer med natur og biodiversitet vi ser i Nationalpark Thy i dag.

Særligt i baglandet til kystbyerne er det vigtigt, at en mindre del af vinterens store nedbørsoverskud bortledes, så der ikke opstår vedvarende problemer med oversvømmede arealer og højtstående grundvand omkring bebyggelser og arealer med andre anvendelser.

Naturlig vandbalance (hydrologi) er vidt udbredt i nationalparken, men som overalt i vort samfund har der gennem mange hundrede år været nyttiggørelse af vand både til vanding og til vandkraft, og altså også til værdiskabelse ved afvanding. I Nationalpark Thy særligt omkring de eksisterende kystbyer. De fleste bebyggelser i DK er opstået omkring vandløbene, og vestkystens afløb fra baglandet er ingen undtagelse. Ved Bøgsted Rende var der i 1600-tallet og frem en vandmølle, og Ålekistelauget ved Klitmøller Å kan dateres tilbage til 1700-tallet. Begge vandløb med oplande er reguleret af mennesker, og effekterne er både opstemning (højere vandstand) og afvanding (lavere vandstand).

De påvirkede vandbalancer er tiltænkt en fastholdelse af livsgrundlaget og sikring af værdier i kystbyerne gennem en kontrolleret afvanding. Eksisterende bebyggelser og dertil hørende anvendelser af omkringliggende arealer, såvel agerjord som veje og fritidsanlæg, er derfor tilpasset stedets nuværende naturlige vandbalance.

Nationalparken omfatter stort set kun arealer, der består af gammel marin havbund – en markant sandformation der stort set er flad som en pandekage, og henover dette er der tilført flyvesand, der i dag ligger som kyst- og indlandsklitter dannet og formet af vestenvindens vedvarende påvirkning. Lag af gammel og ny tørv i sandformationerne holder noget vand ved terræn, men generelt siver vandet ned igennem disse lag til grundvandet og ud mod vestkysten – hovedsagelig i undergrunden, men i åerne og renderne enten ved permanent afløb eller midlertidigt i vinterhalvåret. Grundvandsmagasinerne er markante og sammenhængende. Ændringer i grundvandsstanden et sted fører derfor til tilsvarende ændringer i et større område.

Nationalparken er mig bekendt ikke drænet. Dræning dækker større flader og sænker vandspejlet permanent til omkring 1 m under terræn. Det er ikke nødvendigt at dræne sandformationer, derfor er områderne i Nationalpark Thy forventeligt heller ikke drænet.

Grøfter bortleder vand i et arealmæssigt groft net når grundvandet er højtstående, og derfor sænker grøfterne grundvandspejlet skånsomt i de stort set flade områder i Nationalparken. Grøfter skal vedligeholdes fordi grundvandsstanden og plantevækst hele tiden tilfører materiale til grøftens bund. Mange grøfter er etableret for flere hundrede år siden, og

vedligeholdes stort set ikke. Tilsvarende er mange uden strømning og derved uden effekt. Skånsom vedligeholdelse har gjort, at der alene fjernes vand i en sådan mængde, at vandet ikke skaber oversvømmelser omkring eksisterende bebyggelser og arealer med anvendelser typisk placeret i nedstrøms og vestlig retning.

Tidligere tiders ret primitive og derfor meget skånsomme regulering af vandbalancen ved at grave grøfter, har i mindre dele af Nationalpark Thy sikret livsgrundlag og indkomst gennem øget værdi af jord og produktion ved kystbyerne og i disse byers bagland. Disse værdier og indkomstgrundlag bør fastholdes og sikres mulighed for skånsom udbygning, herunder ved særlig hensyntagen til beskyttelsen af de unikke naturværdier.

Derfor er skånsom afvanding via grøfterne i nogle områder af Nationalparken af væsentlig betydning for bebyggelserne ved kysten.

Naturområderne i nationalparken er meget sparsomt afvandet via de eksisterende grøfter, og eventuel afvanding sker med den hensigt at sikre mod oversvømmelser ved bebyggelser og tilknyttede arealer med anvendelse – nærliggende eller nedstrøms. Hvis man ikke på skånsom vis fjerner en mindre del af vandet i baglandet, så vil dette vand strømme som grundvand mod kysten og sammen med vinternebdøren skabe højtstående grundvand og hyppigt vand på terræn.

Ovenstående effekter kunne meget tydeligt ses i vinteren 19/20, hvor regnmængderne var særligt omfattende, og hvor områder af Klitmøller, Vangså, Bøgsted Rende osv. oplevede væsentligt mere overfladevand og oversvømmelser. Disse oversvømmelser giver anledning til markant øget gravning af grøfter i disse områder, og derved en øget sænkning af grundvandsstanden i oplandet, som er Nationalparkens vandkrævende naturområder.

Med en markant udbygning af grøfterne ved kystbyerne følger hydrologisk en markant sænkning af grundvandet i baglandet, og derved en tørlægning af naturområder. Det er ikke på nogen måde hensigtsmæssigt for hverken naturværdierne eller værdierne i kystbyerne.

Starter man først med at tilbageholde vand i et opstrøms område ved tilkastning af grøfter som en permanent tilstand, så vil mange tilstødende arealer i området mærke en øget grundvandsstand og som følge heraf foretage modsat rettede udgravninger af områdets grøfter. I lyset af klimaforandringernes øgede nedbørsmængder vil dette blive skruet uden ende, og vil kunne føre til markant øget afvanding af områder ved kystbyerne i Nationalpark Thy. Det er absolut ikke hensigtsmæssigt.

Tilkastning af grøfter bør derfor gennemføres med stor varsomhed og respekt for områdernes naturlige vandbalancer afpasset mellem beskyttelse af naturværdier og ejendomsværdier særligt langs kysten.

Det bemærkes, at de dedikerede naturarealer i Nationalpark Thy allerede har høj grad af naturlig vandbalance, der i vinterhalvåret omfatter høj grundvandsstand og udbredt forekomst af overfladevand, og i sommerhalvåret en lav grundvandsstand og stedvist overfladevand.